

Danko
Zelić

Posljednji pozdrav prvom arheologu od Grada

Ivica Žile (1954.–2010.)

U Dubrovniku je 23. siječnja 2010. preminuo mr. sc. Ivica Žile, viši savjetnik-konzervator za arheološku baštinu u Upravi za zaštitu kulturne i prirodne baštine – Konzervatorskom odjelu Dubrovnik.

Djelujući gotovo tri desetljeća u najzahtjevnijem segmentu svoje struke i u za svoj grad ništa manje zahtjevnim vremenima, Ivica Žile obilježio je cijelu epohu istraživanja i zaštite dubrovačkih spomenika. Vrijeme u kojem je časn i samoprijegorno obnašao dužnost glavnog dubrovačkog arheologa-konzervatora presudno je određeno dvama tragičnim događajima – razaranjima spomeničke supstance Grada i njegovog prostora u potresi 1979. godine i Domovinskom ratu 1991–1993. godine.

Svim zahvatima obnove oštećenih i ugroženih spomenika u povijesnoj jezgri i na širem području Grada prethodila su sustavna arheološka istraživanja koja je sva redom kao glavni, odnosno – kako je sâm skromno običavao reći – “dežurni” arheolog, vodio upravo Ivica Žile. Od Katedrale, Muzičke škole (sklopa Sv. Petra Velikog), bloka Kino – Kavana – Teatar (tj. prostora nekadašnjeg Arsenala), brojnih gradskih palača, Doma Marina Držića, crkve Sv. Bartula, Sigurate, lokaliteta Na Andriji, do srednjovjekovne kanalizacije, kule Ribarnice i crkve Sv. Vlaha, ta su mu istraživanja pružila prigodu da otprije poznate arheološke podatke (koje je, ne treba zaboraviti, također sam sistematizirao) nadopuni cijelim nizom novih pokazatelja. Žilinom zaslugom korpus spoznaja urbane arheologije postao je jednim od neizostavnih

izvorišta podataka za sve aktualne i buduće interpretacije postanka i prostornog razvoja Grada.

Za doprinos Ivice Žile jednako je znakovit i popis spomenika, odnosno lokaliteta koje je istraživao na izvangradskom području, ponajviše u Stonu i okolici, na Elafitima, u Primorju i na Pelješcu – od crkve Sv. Petra na Šipanu, franjevačkih samostana Sv. Jerolima u Slanome i Sv. Nikole u Stonu, tvrđave Veliki Kaštio, crkve Gospe od Lužina, Sv. Martina i Sv. Mihajla kod Stona, crkve Sv. Đurđa u Ponikvama, ostataka crkvenih zdanja na lokalitetu Sv. Pavao kod Korita na otoku Mljetu, crkve sv. Maura na Lopudu Sv. Nikole i Sv. Mihajla na Koločepu do ostataka benediktinskog samostana s crkvom Sv. Marije na Lokrumu i sudjelovanja u izuzetnom projektu obnove i prezentacije stonskih zidina koji je podupirao zdušno, do posljednjeg daha.

Svaki od istraženih, prezentiranih i interpretiranih arheoloških lokaliteta – u rasponu od malih, ruralnih crkvenih zdanja na Pelješcu i Elafitima do Katedrale – za njega je bio *pars pro toto*, dragocjeno partikularno svjedočanstvo cjelovitosti i kontinuiteta povijesnog života u Gradu i na njegovom području.

Od samih početaka svoga rada u struci Ivica Žile bio je u Dubrovniku najvažniji, upravo nezamjenjiv suradnik Instituta za povijest umjetnosti. Istraživanja Katedrale, pod vodstvom Josipa Stošića bila su ujedno i njegova profesionalna inicijacija, a u osamdesetim je godinama, razdoblju najintenzivnije nazočnosti Instituta u Dubrovniku, na njega

kao stručnjaka i znanstvenika formativno djelovao Milan Prelog. O tome koliko on sâm i njegov grad duguju Milanu Prelogu svjedočio je na skupu “Prelogova baština danas” održanom u Dubrovniku potkraj studenog 2009. godine. Bio je to njegov posljednji javni nastup, a svoje je izlaganje naslovio jednostavno: Profesoru (jer, kada bi rekao *Profesor*, Žile je mislio na Preloga).

Osim po brojnim istraženim, konzerviranim, prezentiranim i interpretiranim spomenicima, objavljenim znanstvenim i popularnim tekstovima, pripremljenim izložbama i održanim predavanjima, Ivicu

Žilu pamtit ćemo i kao čovjeka koji je svojim životom pružio uzoran primjer profesionalne etike, ljudskosti, topline i susretljivosti o kojoj mogu posvjedočiti svi – od građana Grada i njegovog povijesnog teritorija, preko radnika zaposlenih na istraživanjima, studenata u potrazi za informacijama i literaturom, do kolega arheologa, povjesničara i povjesničara umjetnosti. Žilinin odlaskom Dubrovnik je ostao bez svog prvog arheologa, a njegovi kolege iz Instituta za povijest umjetnosti izgubili su vrijednog suradnika, pouzdanog sugovornika i, nadasve, dragog prijatelja. ✕